

SPACERY *to* BAJERY

Kreatywny
spacerownik
po Nowej Soli

Spacerownik jest publikacją stworzoną w ramach projektu „Spacery to bajery”, realizowanego przez Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Nowej Soli.

opracowanie merytoryczne: Kalina Patek

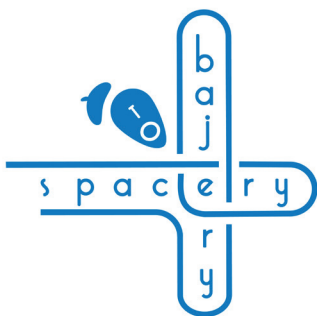
Konsultacje merytoryczne: Wanda Świdzińska,

Tomasz Andrzejewski i Robert Dąbrowski

projekt i skład: Agnieszka Baszczak

zdjęcia: Karol Kolba

Nowa Sól, 2021 rok

MODEL

Projekt dofinansowany w ramach Funduszu Grantowego firmy Model Opakowania

Spis treści

- 4 O projekcie
- 5 **Spacer 1**
Śladami dawnych barów,
restauracji i kawiarni
- 9 **Spacer 2**
Zielony spacer z historią w tle
- 13 **Spacer 3**
Zaczęło się od soli
- 17 Krzyżówka

O projekcie

Projekt „Spacery to bajery” to trzy kreatywne spacery po Nowej Soli, które mają za zadanie zarówno odkryć na nowo miejsca znaczące dla mieszkańców, jak i przywrócić „oddech” po okresie kwarantanny spowodowanej pandemią koronawirusa, a także zmotywować nowosolan do nawiązywania i odświeżania relacji międzyludzkich.

Tematyczne spacery to również okazja do integracji międzypokoleniowej w miejscach, na które można spojrzeć z innej perspektywy niż dotychczas.

Koncepcja spacerów na świeżym powietrzu jest bezpieczna i terapeutyczna. Ruch stanowi remedium na zasztywnienie spowodowane narodową kwarantanną. Pozwala pracować nad oddechem oraz nad prawidłowym dotlenieniem organizmu, a także docenić przestrzeń miejską w bardziej świadomy sposób.

„Spacery to bajery” to miejsca, które są dla nowosolan znaczące, ważne, wiążą się z ich wspomnieniami, albo mają ciekawą, lecz zapomnianą historię. 3 motywy przewodnie, na podstawie których wyznaczyliśmy trasy i wyłotniliśmy przewodników. Animatorzy, historycy i muzealnicy w ciekawy i bardzo angażujący sposób pomogli odkryć te miejsca, a niektórym mieszkańcom - pokazali na nowo.

Projekt daje uczestnikom możliwość budowania poczucia przynależności do miasta, wskrzeszania i rozwijania kontaktów międzyludzkich, ale także pielęgnowania wartości, o których przypomnieliśmy sobie, gdy świat stanął w miejscu i nic już nie było takie jak wcześniej: miłości, przyjaźni, akceptacji, szacunku, wdzięczności, bliskości, relacji, zgody, spokoju – zarówno tego wewnętrznego, jak i zewnętrznego, a także bliskiego kontaktu z naturą.

Największą wartością tej inicjatywy jest to, że spacerowicze mogą czerpać wiedzę o mieście, które jest najbliższe ich sercu, bo jest ich domem. „Spacerownik” to gotowy przewodnik, za pomocą którego każdy może samodzielnie lub w towarzystwie rodziny czy przyjaciół przejść trasę, którą szliśmy razem z mieszkańcami w lipcu, sierpniu i wrześniu 2021 roku. Wybierzcie dowolny szlak (a może wszystkie?) i odkrywajcie jak najwięcej bajeranckich miejsc, które do tej pory mijaliście w pędzie.

Bo przecież spacery to bajery!

Więc śmiało – załóżcie wygodne buty, spakujcie butelkę wody i odkryjcie szlaki, które w Nowej Soli warto wydreptać jeszcze raz.

1.

Spacer śladami dawnych barów,
restauracji i kawiarni

trasa obejmuje:

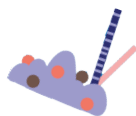
- 1. Bar uniwersalny „Dworzec”
- 2. Hotel i Sala Taneczna (byłe kino „Odra”)
- 3. Bar „Pod bykiem”
- 4. Restauracja „Kulawy Paweł”
- 5. „Cafe National”
- 6. „Cafe Student”
- 7. Kawiarnia „Kopciuszek”
- 8. Kawiarnia „Murzynek”
- 9. „Cafe Wanilia”
- 10. Bar „Pod trumienką”
- 11. Restauracja „Pod złotą gwiazdą”
- 12. „7 życzeń”

czas przejścia: **1,5 godz.**

Opis trasy:

Punktem startowym jest plac pod dworcem PKP, gdzie w czasach PRL-u mieścił się bar uniwersalny „Dworzec”. Stamtąd udajemy się w kierunku ul. Wojska Polskiego, pod byłe kino Odra – niegdyś kultowe miejsce na mapie życia kulturalnego Nowej Soli. Jednak niewiele osób wie, że jeszcze przed drugą wojną światową mieścił się tu hotel ze stylową, dużą salą taneczną.

Następnie udajemy się śladem knajp – tak kiedyś zwano popularne lokale z napitkiem i jadłem. W niecałą minutę docieramy do dawnej knajpy „Pod Bykiem”, która już na początku XX w. przyjmowała robotniczych klientów z pobliskiej huty żelaza, a później polskich pracowników Fakotu i Zakładów Jajczarskich. Stamtąd był już tylko krok na obiad do „Kulawego Pawła” – jak potocznie nazywano lokal u zbiegu ulic Grota Roweckiego i Zjednoczenia.

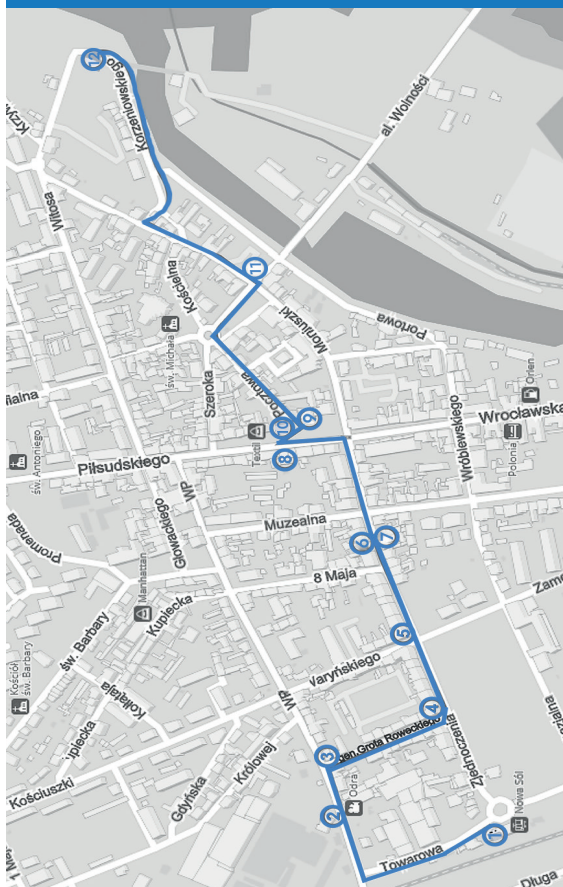

Przecznicę dalej u zbiegu z ulicą Waryńskiego mieściła się przedwojenna „Cafe National”, a następnie idąc wzdłuż kamienic zatrzymamy się pod miejscem, gdzie miała siedzibę „Cafe Student”. Galerię lokali przy ul. Zjednoczenia zamyka osławiony „Kopciuszek” (dzisiejszy sklep Rossmann) to restauracja i kawiarnia, w której mieściły się piękne bajkowe malowidła, a także czynna fontanna, stojąca na środku lokalu.

Obok, w dzisiejszej siedzibie restauracji „Pierino”, znajdował się niegdyś Bar Mleczny, w którym podawano pyszne pierogi oraz kakao w solidnych kubkach. Następnie przechodzimy na Plac Wyzwolenia pod współczesną „Cafe Wanilia” i stamtąd kierujemy wzrok na rząd kamienic naprzeciwko. To właśnie tam mieściła się kawiarnia „Murzynek”, która stanowiła słodki przystanek między zakupami w mieście – warto było się zatrzymać na pyszny deser. Do dziś Nowosolanie pamiętają zapach, który unosił się z wewnątrz lokalu – słodkich deserów, aromatycznej kawy i kakao, którym nie można było się oprzeć. Z placu kierujemy się ulicą Pocztową, gdzie kiedyś mieścił się kultowy bar „Pod Trumienkami”, który swoją nazwę zawdzięczał sąsiedztwu sklepu z artykułami pogrzebowymi. Docieramy przez Plac Floriana na ulicę Arciszewskiego, przy której mieścił się najstarszy lokal w Nowej Soli – „Pod Żółtą Gwiazdą”. Miejsce biesiad nadodrzańskich żeglarzy już w XVIII stuleciu oznacza płaskorzeźbiona złota gwiazda na elewacji budynku. Spacer kończymy przy współczesnym lokalu „7 Życzeń” pod Harcerską Górką, czyli wzniesieniu usypanym przy przejściu do portu. Tutaj możemy podziwiać panoramę naszej rzeki Odry.

trasa spaceru

1. Bar uniwersalny „Dworzec”
2. Hotel i Sala Taneczna (byłe kino „Odra”)
3. Bar „Pod bykiem”
4. Restauracja „Kulawy Paweł”
5. „Cafe National”
6. „Cafe Student”
7. Kawiarnia „Kopciuszek”
8. Bar „Murzynek”
9. „Cafe Wanilia”
10. Bar „Pod trumienką”
11. Restauracja „Pod złotą gwiazdą” ul. Odrzańska 17
12. „7 życzeń” ul. Żwirki i Wigury

2. Zielony spacer z historią w tle

trasa obejmuje:

- Park Kopernika
- Park Odra
- Park Kacza Górka

 czas przejścia: **1,5 godz.**

Opis trasy:

Przygotuj się na spacer szlakiem miejskich parków. Punktem startowym jest utworzony w latach 60. XIX wieku Park Kopernika. Powstał wraz z robotniczym osiedlem zwanym Kolonią Hutniczą. Tam w centralnym punkcie stoi od sześćdziesięciu lat fontanna i tam można powrócić wspomnieniami do czynów społecznych z czasów PRL, gdyż obowiązkową opiekę nad parkiem sprawowali m.in. uczniowie Szkoły Podstawowej nr 6.

Spod fontanny ruszamy do najmłodszego parku – Parku Chrztu Polski, który znajduje się obok. Przechodząc w poprzek pięknej alei lipowej po lewej stronie widzimy kościół św. Antoniego z czerwonej cegły z charakterystyczną wieżą zegarową. Centralnym punktem parku jest granitowy głaz z tablicą „966-1966. Byliśmy-Jesteśmy-Będziemy”. Wychodzimy w kierunku ul. Głowackiego na skrzyżowanie z ul. Św. Barbary – tam zatrzymujemy się na skwerze, przy którym rosną dwa platany – są one świadectwem intencjonalnego zagospodarowania zielenią w przestrzeni miejskiej, ponieważ platany są drzewami, które nie wyrastają samoistnie, a do ich uprawy potrzebna jest ingerencja człowieka. Warty uwagi jest również fakt, że na rogu tych dwóch ulic jeszcze cztery dekady temu stała ostatnia lampa gazowa, która zachowała się w Nowej Soli.

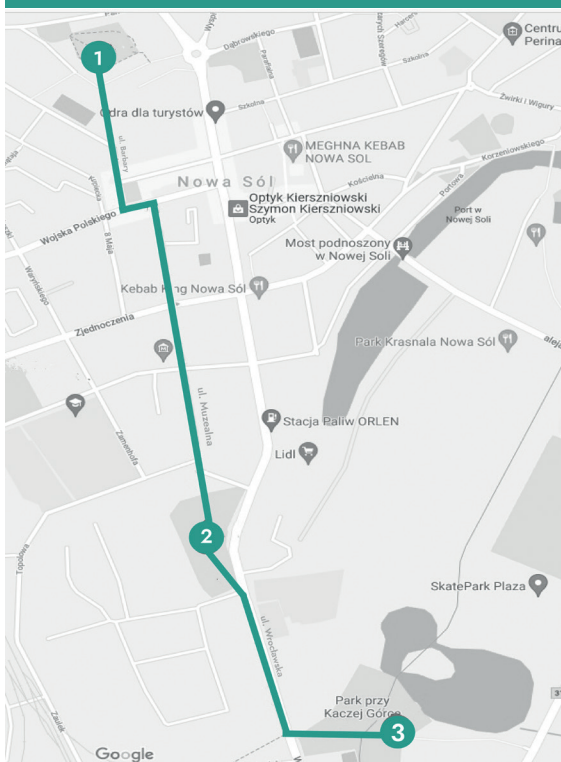
Kiedy odpoczniemy w cieniu platanów możemy udać się pod siedzibę Muzeum Miejskiego, gdzie tuż za ogrodzeniem znajdują się cztery dęby. Trzy z nich rosną w tym miejscu od czasu budowy budynku w końcu XIX wieku. Uwagę na pewno przykuje najnowszy nabytek – młody dąb o imieniu Łokietek, który zastąpił schorowanego poprzednika.

Dalej udajemy się do Parku Odry, gdzie przy byłym domu kultury można powspominać setki koncertów, przedstawień teatralnych i seansów filmowych. Zapewne wiele bliskich nam kobiet pracowało w fabryce nici „Odra”, w jednym z największych symboli miasta, której od początku park był częścią. Część spacerowiczów wspomni też pobyt w przyzakładowym przedszkolu.

Po wyjściu z Parku Odry prostą drogą dojdziemy do ostatniego punktu naszego spaceru, którym jest Park Kacza Górka. To park utworzony w latach 20. XX wieku, rozbudowany w latach 70., który obecnie stał się dużym kompleksem rekreacyjnym dla nowosolan. Tam możemy pograć np. w badminton, powędkować lub rozłożyć koc, poczytać książkę i delektować się piękną przyrodą przy szpalerze dębowych pomników przyrody.

trasa spaceru

- 1. Park Kopernika
- 2. Park Odra
- 3. Park Kacza Górka

3. Zaczęło się od soli

trasa obejmuje:

- Muzeum Miejskie
- Magazyn Solny
- Most podnoszony
- Scena na Harcerskiej Górcie

 czas przejścia: **1 godz.**

Opis trasy:

Spacer pod hasłem soli zaczynamy od wizyty w Muzeum Miejskim w Nowej Soli, gdzie można obejrzeć bogaty zbiór solniczek – niespełna 100 okazów, Następnie ruszamy trasą wiodącą do dawnego magazynu soli przy ul. Wróblewskiego. Budynek powstał w 1775 r. na terenie kolonii braci morawskich. Należał do Magdeburskiego Przedsiębiorstwa Handlu Solą. Do dziś na poddaszu zachowało się drewniane urządzenie dźwigowe z czasu budowy magazynu. Jest to jedno z kultowych miejsc, ponieważ do 2020 roku swoją siedzibę miała tam Fundacja Cepeliada, znana z promowania rękodzieła ludowego i artystycznego oraz organizowania wydarzeń kulturalnych.

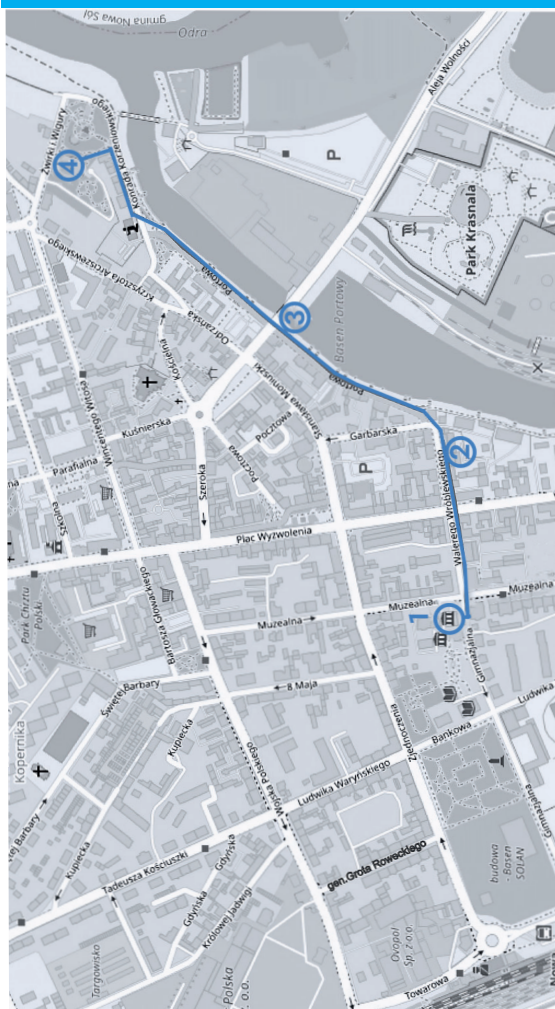

Stamtąd przechodzimy promenadą wzdłuż Odry, gdzie zatrzymujemy się, by spojrzeć na jedną z najstarszych budowli w mieście, czyli dawny Cesarski Urząd Solny, który później pełnił funkcję miejskiego ratusza, a dzisiaj jest to siedziba starostwa powiatowego. Idąc dalej wzdłuż ulicy Portowej dochodzimy do mostu podnoszonego. To wyjątkowy zabytek w skali kraju, ponieważ jest on jedynym w Polsce ruchomym mostem z przęsłem podnoszonym, dlatego też należy do najcenniejszych zabytków techniki nie tylko w skali kraju, ale i Europy, reprezentując typ budownictwa mostowego i myśl techniczną I połowy XX w. Most został oddany do użytku już w 1927 roku.

Następnie udajemy się w stronę Harcerskiej Górki. Przy stoczni portowej możemy zaobserwować naprawiane statki żeglugi rzecznej. Historia stoczni sięga XVII wieku, gdzie pierwsi skutnicy budowali i naprawiali barki. Nowoczesny przemysł stoczniowy rozwinął się w Nowej Soli na początku XIX wieku. Powstanie miasta związane jest z utworzeniem tu ponad 450 lat temu warzelnii soli i osady Neusalz (1563). Zadaniem funkcjonującego do początków XVIII stulecia zakładu było dostarczanie na rynek Śląska soli jadalnej, którą sprowadzano w postaci soli morskiej i uzdatniano do spożycia. Nadodrzańskie położenie osady sprawiło, że po zamknięciu warzelnii jej mieszkańcy mogli utrzymać się z zajęć, które dawała im rzeka, tj. rybołówstwa, skutnictwa i przewoźnictwa rzecznego. Te walory miejscowości sprawiły, że w 1743 r. król Prus Fryderyk II nadał Nowej Soli prawa miejskie.

trasa spaceru

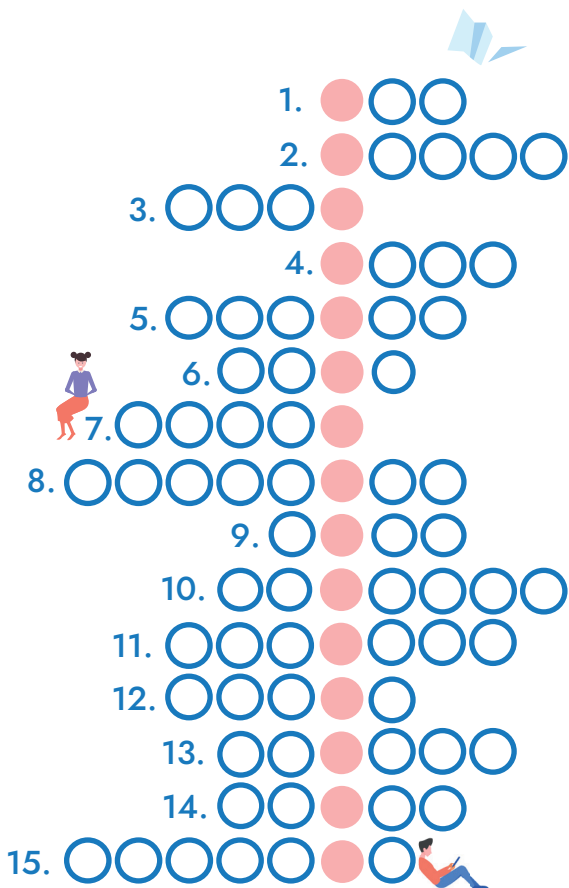
1. Muzeum Miejskie, ul. Muzealna 20
2. Magazyn Solny, ul. Wróblewskiego 3
3. Most podnoszony, Aleja Wolności
4. Scena na Harcerskiej Górcie, ul. Żwirki i Wigury

KRZYŻOWKA

Odpowiedz na pytania, wpisz odpowiedzi w kolejne pola i... dojdiesz do celu

1. Nadaje smak potrawom.
2. Kulawy... – nazwa dawnej nowosolskiej knajpy.
3. Nieistniejące kino przy ul. Wojska Polskiego.
4. National lub Student.
5. Instytucja kultury powołana w celu gromadzenia, badania i opieki nad obiektami posiadającymi wartość historyczną bądź artystyczną.
6. Kacza Górka lub Chrztu Polski.
7. Dawny Urząd... – dziś siedziba starostwa powiatowego.
8. Nazwa nadana najmłodszemu dębowi zasadzonemu przed Muzeum Miejskim w Nowej Soli.
9. Podnoszony nad kanałem portowym
10. Inaczej zakład produkujący nici.
11. Pod złotą... – nazwa nieistniejącej gospody na ul. Odrzańskiej.
12. Wolności – ulica wzdłuż Odry w Nowej Soli.
13. Jest nią figura Assunty stojąca przed Muzeum Miejskim w Nowej Soli.
14. Harcerska lub Kacza.
15. Przechowywano tam sól. Budynek byłej Fundacji „Cepeliada”.

Podziękowania

Gorące podziękowania składamy przewodnikom naszych wyjątkowych spacerów po Nowej Soli. To dzięki ich wiedzy i kreatywności mogliśmy poznać bajeranckie historie z życia miasta i odkryć je na nowo.

Czytając to uśmiechnijcie się i ciepło pomyślcie o osobach, dla których Nowa Sól jest miejscem wyjątkowym i wartym każdego zaangażowania.

Oklaski dla:

3 lipca 2021 r.
Prowadząca:
Wanda Świdzińska

28 sierpnia 2021 r.
Prowadzący:
Robert Dąbrowski

11 września 2021 r.
Prowadzący:
Tomasz Andrzejewski

NA
SPOŁECZNEJ FALI

